

ABUBUWA 10 MASU MAHIMMANCI daga sabon rahoton IPCC

WGI – Ma'aunai na kimiyyar zahiri

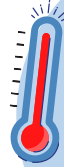
1 CANJE-CANJEN DA BA A TABA GANI BA Muna fuskantar sabani a cikin sauyin yanayi a yanayi na baya. Canje-canjen suna da tsauri, ba a taba yin irin su ba tsawon shekaru da suka gabata wadda sun rigaya ba zasu chanju ba. Dumamar yanayi na duniya ta kai 1.1°C a cikin shekaru goma da suka gabata daga shekara ta 2010 zuwa 2019 idan aka kwatanta da zamanin masana'antu [1850-1900]. Duba da yanayi na CO₂ a cikin sararin samaniya wadda akalla shine mafi girma a shekaru miliyan biyu.

3 KARUWA A CIKIN MATSANANCIN AL'AMURA Tasirin dan adam ya riga ya sa wasu mugayen al'amura su zama akai-akai, mafi tsanani, tsayi da canza yanayin su. Babu shakka adadin da tsananin zafin kasa da na teku, dakuma hazo mai yawa, fari, da kuma abubuwan da suka shafi yawancin wadannan matsananciyar yanayi, sun karu tun kafun zamanin masana'antu.

6 TASIRIN DOGON LOKACI GAMEDA DUMAMAR YANAYI Canje-canje ga tekunan duniya da daskararrun wuraren da ba za a iya jujjuya su ba bisa ma'auni na tsararraki daban-daban, amma ana iya rage adadinsu ta hanyar iyakance dumamar yanayi, wanda ke da mahimmanci don daidaitawa. Matakan teku za su ci gaba da hauhawa sama da shekaru millennia da kuma glaciers za su ci gaba da narkewa shekaru da yawa, ko da bayan dumamar yanayi ta daidaita.

8 ANA GWADA NITSEWAR CARBON Teku da biosphere yanzu suna daukar rabin duk hayakin CO₂ da dan adam ke haifarwa. Dumamar yanayi mai karfi zai rage rabon carbon da suke sha.

10 AMFANI MAI SAURI Matakan da aka dauka don rage fitar da hayaki mai gurbata yanayi na da fa'idodin ga lafiyar jama'a nan take. Rage amfani da man fetur na inganta ingancin iska. Bugu da kari, kayyadadden hayakin methane ba kawai yana iyakance dumamar yanayi na dan gajeren lokaci ba har ma da sararin samaniyar ozone, gurbataccen iska wadda ke cutar da lafiya da ma amfanin gona.

2 AYYUKAN YAN ADAM WADDA KEDA TASIRI GAMEDA DA DUMAMAR YANAYI Tasirin dan Adam shine kashi 100% na dumamar yanayi da ake gani a yau. Ayyukan dan adam, ta hanyar amfani da albarkatun mai (mai, gas da gawayi) da kuma sauye sauyen dake samuwa gameda aiki da kasa (musamman yawan sare itatuwa), wadda ke haifar da canje-canjen da ke shafar dukkanin yankuna na duniya wadda a ko yaushe suke karuwa.

4 CO₂ YANA TARAWA A kowane karin tonne na CO₂ a cikin yanayi, yana ba da gudummawa ga karin dumamar yanayi. Idan muka daina fitar da CO₂ a yau, yanayin zafin duniya zai daidaita a matakin da yake yanzu. Karshen tsaka tsaki na carbon (watau net zero CO₂) an cimma shi, mafi girman matakin dumamar yanayi, da kuma hadarinsa.

5 TABBATAR DA MATAKAN A YANZU Ko da a cikin yanayin rage yawan hayaki mai zurfi, babu makawa hayaki zai haifar da karin dumaman yanayi cikin shekaru ashirin masu zuwa kuma za a ketare iyakar 1.5°C a cikin 2030s. Girman canjin yanayi fiye da 2040 da kasar da ke tattare da yanayin muhalli da kuma al'ummomin bil'adama, a daya bangaren, sun dogara ne akan zabi da Ayyuka na yau.

7 KOWANE GOMA NA DIGIRI YANA KIDAYA Kowane karin habakar dumamar yanayi na ci gaba da habaka sauye-sauye da yawa a cikin yanayin mu: matsananciyar yanayi, zagayowar ruwa, hawan matakin teku suna da alaka kai tsaye da matakin dumamar yanayi. Zafin da ke da 1 cikin 50 damar faruwa kafinzamanin masana'antu zai kasance sau 9 mafi kusantar faruwa a 1.5 °C na dumamar yanayi, kuma sau 14 mafi kusantar a 2 °C.

9 YI LA'AKARI DA KOMAI Ana bukatar la'akari da wasu al'amuran kanana na yuwuwa don daidaitawa da kimanta hadarin, saboda za su sami sakamako mai tsanani ga muhalli da al'ummomi. Alal misali, saurin mutuwa na dajin Amazon, canje-canje kwatsam a yanayin zagawar teku ko narkar da kankara. Mafi girman matakin dumamar yanayi, dakuma mafi girman hadarin irin wadannan abubuwan.

ABUBUWA 10 MASU MAHIMMANCI daga sabon rahoton IPCC

WGII - Tasiri, daidaituwa da kuma bayyanuwar rauni

1 CANJIN YANAYI YA RIGA YA YI TASIRI GA YANAYI DA AL'UMMOMI.

Ana ganin mummunan tasirin sauyin yanayi a duniya. Hadarin da ke haifar da lalacewa yana iyakance juriyar tsarin mu. Tare da babban kwarin gwiwa, karin yanayin zafi kuma ana iya danganta fari da hadarin rikici, wadda an rigaya anga hakan ko ma ana iya ganin hakan a arewacin Najeriya.

2 RABIN YAN ADAM MASU MATUKAR RAUNI NE SOSAI

Talakawa da kasashe masu tasowa su ne suka fi fuskantar matsalar sauyin yanayi, duk da cewa ba su bayar da gudumawa kadan wajen dumamar yanayi ba. Hadehaden halaye-daidaitacce tsarin bisa ga daidaito da adalci da zamantakewa da sauyin yanayi sun rage hadari da ba da damar habaka yanayin.

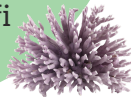
3 TASIRI MAI GIRMA DA BARAZANA A YANKIN AFIRKA

Duk da ci gaba a cikin daidaitawa, an riga an yi tasiri ga mutane da yanayi a duk duniya. Matsakaicin yanayin zafi ya karu da 1 zuwa 3 °C a yammacin Afirka idan aka kwatanta da matsakaicin 1.1 °C a duniya. Sauyin yanayi ya riga ya rage samar da abinci ta hanyar asara a cikin amfanin gona, filayen kiwo, da tabarbarewar ciki ingancin abinci mai gina jiki, samun dama da rarrabawa, da hauhawar farashin. Har ila yau, ya yi mummunan tasiri ga lafiyar dan adam, kayayyakin more rayuwa, makamashi, albarkatun ruwa da tattalin arziki. Abubuwan da suka shafi yanayi a wasu nahiyoyi na iya shafar Afirka ta hanyar kasuwannin duniya.

4 HATSARI A DUK YANKUNA DA SASSA

Hadarin yanayi yana karuwa tare da matakin dumamar yanayi. Biyu daga cikin manyan hadari a Afirka sune ambaliyar ruwa da guguwa musamman a Najeriya, inda wasu sassa na Legas za su kasance da ambaliya ta dindindin. Ambaliyar ruwa, kamar na baya-bayan nan a Najeriya, na iya zama mai yawa. Sauran manyan hatsarori sune zafin rana da sakamankonsu ga mace-mace da cututtuka na dan adam; asarar amfanin noma saboda rakuman zafi da fari; karancin ruwa. Wadannan hatsarori gabadaya sun fi muni a cikin birane da yankunan dake bakin teku.

5 RARRABA HALITTUN DA KE FUSKANTAR BARAZANA A DUNIYA

Tsarin halittun da muka dogara da su sun riga sun kai ga ba za su dawo ba, musamman saboda matsalar ruwa da zafin rana a kasa da teku (misali murjani reefs). Kimanin kashi 20% na nau'in halittu na duniya suna fuskantar barazanar bacewa idan aka kai ga dumamar yanayi a 3°C. Yin amfani da kasa da albarkatun ruwa mara dorewa yana yin illa ga muhallin da muka dogara da su.

7 DAIDAITAWA KADAI BAI ISA YA IYAKANCE KARUWAR HA'DARIN YANAYI BA

"Iyakoki masu wuya" na hawan matakin teku, alkaluman zafi da fari suna nufin rage hayakin GHG na gaggawa. Kowane kashi goma na digiri na dumamar yanayi yana sa daidaitawa ya fi rikitarwa.

6 AKWAI HANYOYIN DAIDAITAWA KUMA ANA BUKATAR KARFAFA AIKACE-AIKACEN SU

Kayyadaddun asara da lalacewa yana bukar saurin tura hanyoyin daidaitawa wadanda aka tabbatar suna da tasiri da yuwuwa. Agro-ecology, kula da gandun daji, kula da albarkatun ruwa da tattara ilimin jama'ar gida na iya taimakawa wajen hana hadari da gano mafita dangane da yanayin yanayin gida.

8 KOFOFIN AIKIN YANA RAGUWA

Wasu daga cikin tasirin sauyin yanayi ba za su iya dawowa ba. Daidaituwa yana ci gaba, amma ya kasance mai wahala da rashin isa yayin fuskantar saurin canji. Duk wani jinkiri na raguwa da daidaitawa ga hadarin sauyin yanayi ya bace gajeriyar taga dama don tabbatar da makoma mai dorewa.

9 SAUYE-SAUYE ZUWA CI GABA MAI JURE YANAYIN YANAYI NA IYA ZAMA NA TSARI NE KAWAI, GAMI DA ADALCI DA DAIDAITO

Gwamnatoci, mutane da masu zaman kansu suna rage hadari yadda ya kamata ta hanyar haɗin kai, tsari da kuma hadaka. Canjin adalci da daidaito yana saukake daidaitawa da ragewa, tare da rage rashin daidaito.

10 HA'DIN KAI TSAKANIN MAHALLI & ZAMANTAKEWA

Yawancin masu daidaitawa, misali masu alaƙa da abinci ko tsara birane, suna tallafawa cimma burin ci gaba mai dorewa na Majalisar Dinkin Duniya: rage talauci, yunwa, rashin daidaito, asarar nau'ikan halittu da samun karancin makamashin carbon. Canjen canjen yanayi da rage yawan iskar gas na iya karfafan juna.

ABUBUWA 10 MASU MAHIMMANCI daga sabon rahoton IPCC

1 HANYOYIN FITARWA

Yayin da wasu kasashe suka yi nasarar rage hayakin da suke fitarwa a cikin kasa da kuma daidai da yanayin $+2^{\circ}\text{C}$, har yanzu hayaki mai gurbata yanayi (GHG) na ci gaba da karuwa. Ba tare da sabbin manufofin yanayi ba, dumamar yanayi na iya kaiwa $+2.2$ zuwa $+3.5^{\circ}\text{C}$ a karshen karni! Don kiyaye shi kasa da $+1.5^{\circ}\text{C}$, muna bukatar rage hayakin da muke fitarwa da akalla kashi 43 cikin 100 nan da 2030 kuma mu kai ga kololuwar hayaki kafin 2025.

3 RABEWA GAME DA FITAR DA HAYAKI

Akwai rashin daidaito wajen fitar da hayaki mai haddasa dumamar yanayi. Mafiya arziki da suka kasance 10% su suke fitar da tsakanin 36 da 45% na duka greenhouse gas. Mutanen da ke cikin kasashen da suka ci gaba suna fitar da ton 13 na CO_2 a kowace shekara a matsakaicin lissafi, yayin da kasashe masu karancin ci gaba ke fitar da 1.7 tonne a shekara guda.

5 GUJEWAN/CANZAWA/INGANTAWA

Ci gaban fasaha ya zama dole, duk da haka, ba zai wadatar ba, kuma dole ne a kula da shi don guje wa tasirin jeka-ka-dawon sa. Misali, ya kamata a guji tafiya mai nisa (ta jirgin sama musamman), yayin da ya kamata a fifita zirga-zirgar jama'a ta hanyar tafiyar kafa ko keke. A karshe, inganta ingantaccen makamashi yana da mahimmanci, musamman ga gine-gine da masana'antu.

6 MAKAMAR AIKI

Daya daga cikin manyan levers (makama) don aiki shine canjin tsarin rayuwa. Ayyukan mutum daya, zai yi tasiri ne kawai idan an samu goyan bayan babban canji mai nisa. Wannan canjin zai ba da damar rage 40 zuwa 70% a cikin hayaki, musamman ta hanyar isar da manufofi. (saitin manufofi da ayyukan yau da kullun waɗanda ke guje wa bukatar makamashi, kayan aiki, kasa da ruwa yayin isar da jin dadin dan adam ga duk waɗanda ke cikin iyakokin duniya)

Hakanan yana da mahimmanci ga:

- Dakatar da amfani da burbushin mai ta hanyar lantarki tare da lalata wutar lantarki
- Dakatar da sare dazuzzuka da kara raya kasa

9 KA'IDA & KUDI

Fiye da rabin hayakin duniya ba a kayyade su ba, duk da haka wannan maballi ne kuma ba a yi amfani da shi ba. Misali, farashin carbon na dala 100 kowace tonne na CO_2 zai karfafa matakan rage yawan hayaki da za su iya rage yawan hayaki a duniya nan da shekara ta 2030. Gabadaya, saka hannun jari na yanzu a canjin yanayi bai isa ba. Babban kalubale zai kasance don karfafa ka'ida don karkatar da babban jari

WGIII - rage yawan iska mai haddasa dumamar yanayi

2 GAGGAUTA AIKI

Muna kan hanyar wuce kasafin kuɗin carbon $+1.5^{\circ}\text{C}$ nan da 2030, duba da hadakar makamashi a yanzu. Har yanzu ana ci gaba da sa hannun jari na makamashin na burbushin mai.

MUNA BUKATAR MU YIN SAURI, rufe masana'antar burbushin halittu da kuma hana masu zuba jari na burbushin man fetur.

4 CI GABAN FASAHA & CANJIN AL'UMMA

Ci gaban fasaha na baya-bayan na da sauri wajen saukake canjin makamashi:

Makashi masu sabuntuwa

Wutar lantarki

Kananan gine-ginen carbon

Kalubalen fasaha ne da na zahiri amma kuma sama da haka, kalubale ne na al'umma da siyasa. Canji na asali a cikin zabin abincinmu zuwa karancin abinci mai karancin nama misali ne na kayan aiki mai karfi.

7 KAWAR DA CO_2

Aiwatar da cire CO_2 don rage fitar da hayaki mai wuyar warwarewa dole ne don cimma tsaka-tsakin carbon amma akwai manyan kalubalen da ke gabansu (dangane da fasaha, sarrafa kasa, da yarda da zamantakewa, da sauransu)

8 BIRANE (GARURUWA)

Garuruwa da yanayin kauyuka a halin yanzu sune ginshikan ke haifar da hayakin iskar gas. Ana bukatar canjin tsari na al'adunmu na birane kuma zai iya rage hayakin da muke fitarwa da kashi 26% nan da 2030.

10 LAFIYAR DAN ADAM

Rage GHG kuma yana tafiya hannu da hannu tare da burin ci gaba mai dorewa da yawa, musamman game da lafiyar dan adam: ingancin iska na cikin gida da waje, motsi mai aiki, abinci mai kyau, da sauransu.

